

1. Inleiding

Op 10 januari is een management review gehouden waarin het functioneren van het CO₂reductiesysteem en de voortgang van de CO₂-reductiedoelstellingen zijn beoordeeld. In dit management review wordt de implementatie van het CO₂-reductiesysteem beoordeeld op blijvende geschiktheid, implementatie, adequaatheid en effectiviteit/doeltreffendheid.

De input voor deze beoordeling bestaat uit:

- de geactualiseerde emissie inventarisatie;
- de CO₂-reductie doelstellingen en -reductie maatregelen;
- de status en opvolging van acties en maatregelen van interne en externe audits en directiebeoordelingen;
- externe en interne veranderingen die relevant zijn voor het CO₂-reductiesysteem;
- beoordeling van het energiebeleid en communicatie, energieprestaties, emissies, maatregelen en de initiatieven;
- de resultaten van interne audits, het actuele verslag van de interne controle, de actuele energiebeoordeling en audits door de LadderCI;
- de voortgang en realisatie (doeltreffendheid) van het energiemangement actieplan;
- de voortgang op de reductiedoelstellingen en mate waarin reductiedoelstellingen zijn behaald;
- een analyse van de waarschijnlijkheid van het halen van eerder gepubliceerde reductiedoelstellingen;
- voorstellen voor mogelijke nieuwe CO₂-reductiemaatregelen, initiatieven, deelnames en budget;
- status van corrigerende, preventieve maatregelen;
- aanbevelingen voor verbetering;
- uitgevoerd onderzoek naar sector- en keteninitiatieven;

De output van de directiebeoordeling bevat:

- besluiten en maatregelen gerelateerd aan veranderingen in energie- of CO₂-prestatie en energiebeleid;
- besluiten en maatregelen gerelateerd aan veranderingen van reductiedoelstellingen, CO₂-reductiemaatregelen, initiatieven en deelnames;
- conclusies rond de werking van de CO₂-Prestatieladder;
- conclusies over de waarschijnlijkheid van het halen van eerder gepubliceerde reductiedoelstellingen;
- besluiten en maatregelen met betrekking tot continue verbetering en de eventuele noodzaak van wijzigingen;
- beslissingen met betrekking tot de middelen die nodig zijn om het functioneren van de CO₂-Prestatieladder binnen het bedrijf te garanderen.
- externe en interne veranderingen die relevant zijn voor het CO₂-reductiesysteem;
- beoordeling van het energiebeleid en communicatie, energieprestaties, emissies, maatregelen en de initiatieven;
- de resultaten van interne audits, het actuele verslag van de interne controle, de actuele *energiebeoordeling* en audits door de LadderCI;
- de *voortgang* en realisatie (doeltreffendheid) van het energiemangement actieplan;
- de voortgang op de reductiedoelstellingen en mate waarin reductiedoelstellingen zijn behaald;
- een analyse van de waarschijnlijkheid van het halen van eerder gepubliceerde reductiedoelstellingen;
- voorstellen voor mogelijke nieuwe CO₂-reductiemaatregelen, initiatieven, deelnames en budget;
- status van corrigerende, preventieve maatregelen;
- aanbevelingen voor verbetering;
- uitgevoerd onderzoek naar sector- en keteninitiatieven;

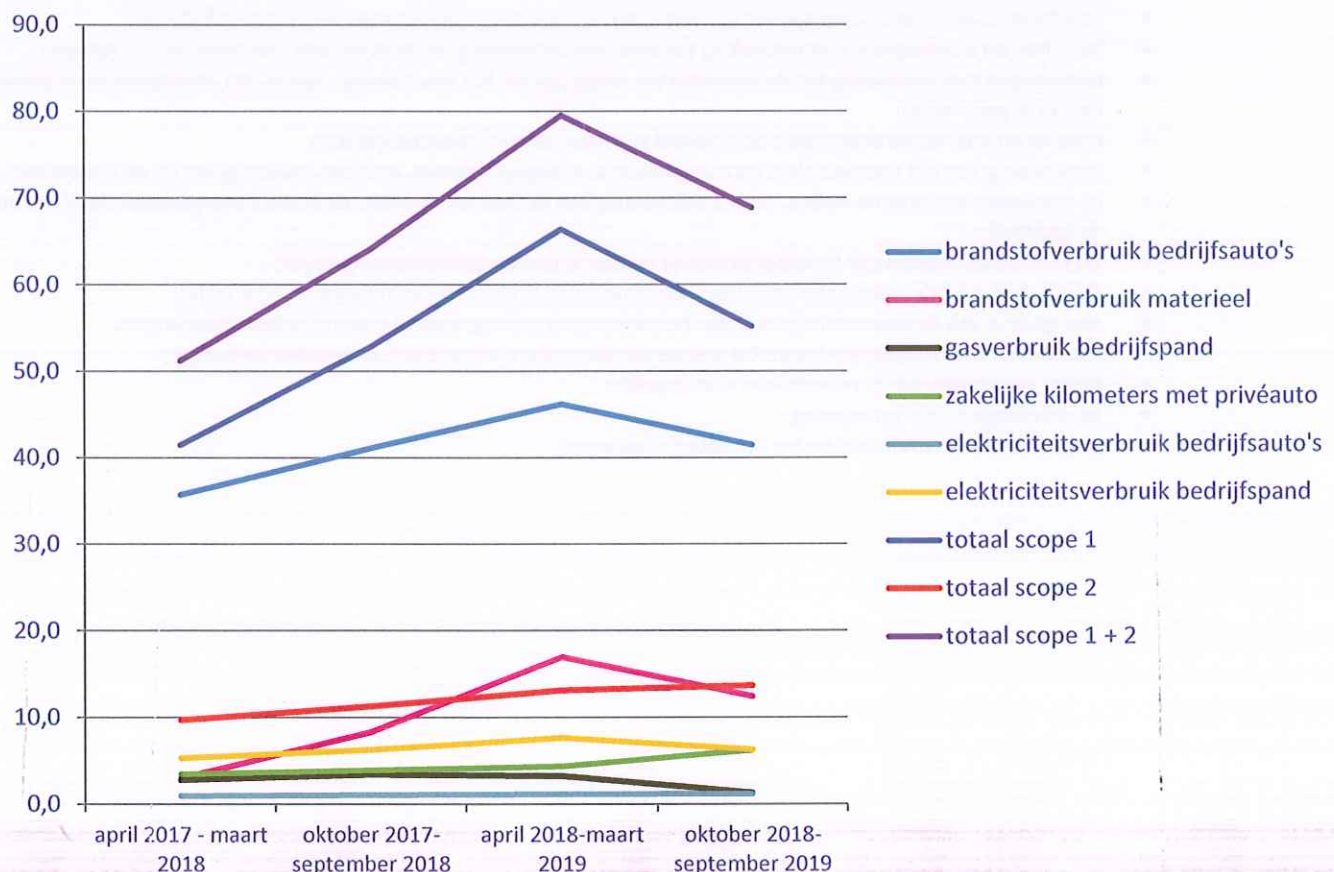
2. Energie prestaties

Voor deze management review zijn de energie prestaties van het huidige jaar tot het uitvoeren van deze management review vergeleken met de prestaties van het referentiejaar. Op basis van deze vergelijking wordt gekeken hoe de voortgang is van het CO₂-reductiebeleid. Tevens wordt gekeken of er trends zijn te zien in de significante energiestromen.

Om een goed beeld te krijgen is de uitstoot gerelateerd aan de omzet in die periode.

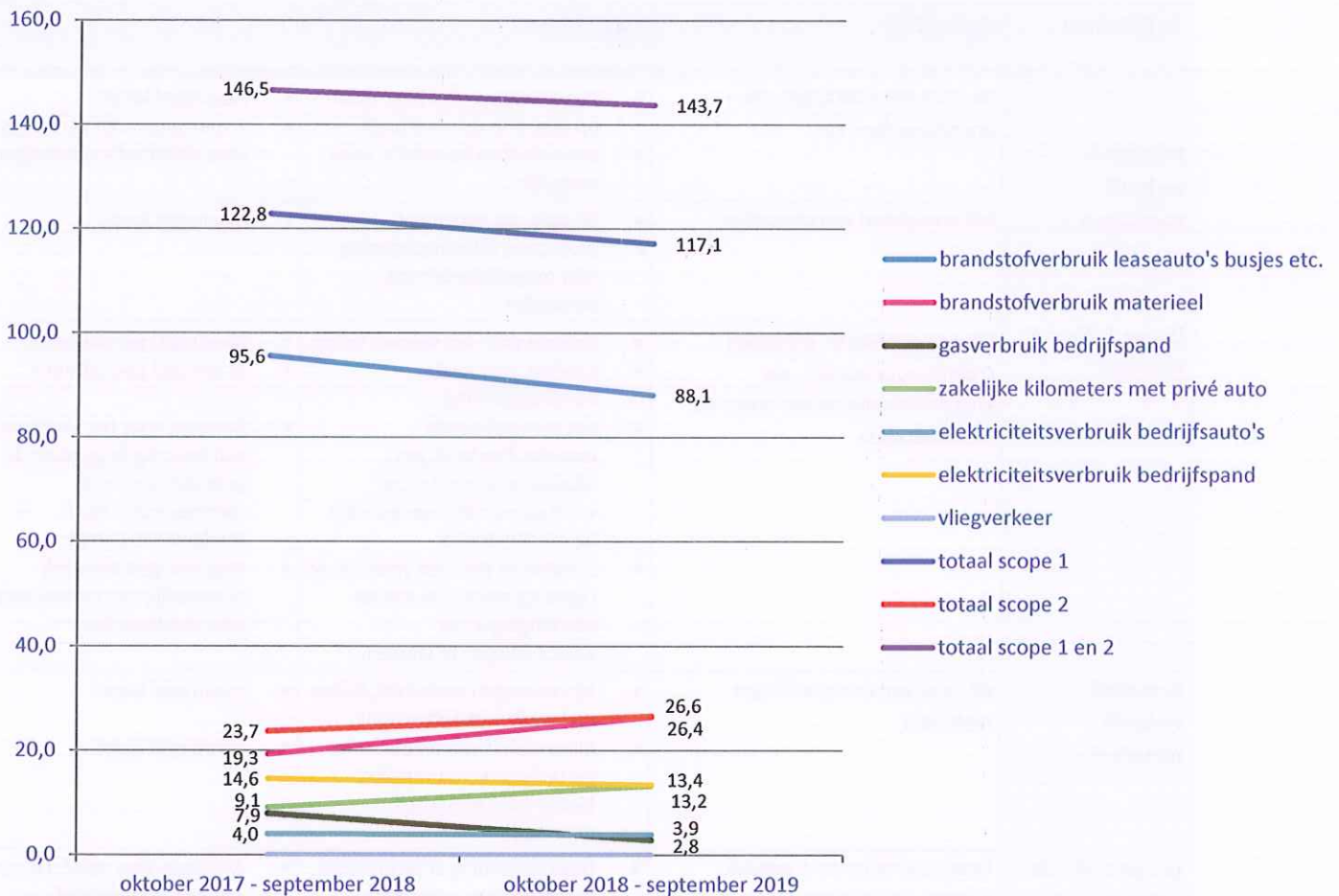
ton CO ₂ emissie per € mln. omzet	april 2017 – maart 2018		oktober 2017 – september 2018		april 2018 – maart 2019		oktober 2018 – september 2019	
	CO ₂ (ton)	ton CO ₂ /€ mln.	CO ₂ (ton)	ton CO ₂ /€ mln.	CO ₂ (ton)	ton CO ₂ /€ mln.	CO ₂ (ton)	ton CO ₂ /€ mln.
brandstofverbruik bedrijfsauto's	96,1	35,7	95,6	41,1	81,6	46,2	88,1	41,5
brandstofverbruik materieel	8,0	3,0	19,3	8,3	30,0	17,0	26,4	12,4
gasverbruik bedrijfspand	7,5	2,8	7,9	3,4	5,7	3,2	2,7	1,3
totaal scope 1	111,7	41,5	122,9	52,8	117,3	66,4	117,2	55,2
zakelijke kilometers met privé auto	9,3	3,4	9,1	3,9	7,7	4,4	13,2	6,2
elektriciteitsverbruik bedrijfsauto's	2,5	0,9	2,5	1,1	2,0	1,1	2,5	1,2
elektriciteitsverbruik bedrijfspand	14,3	5,3	14,6	6,3	13,5	7,6	13,3	6,3
vliegverkeer	0	0	0	0	0	0	0	0
totaal scope 2	26,1	9,7	26,2	11,3	23,2	13,1	29,0	13,7
totaal scope 1 en 2	137,8	51,2	149,1	64,1	140,5	79,5	146,2	68,8

ton CO₂ emissie per € mln. omzet

3. Trends in de energie prestaties

ton CO₂ emissie

brandstofverbruik leaseauto's busjes etc.	-7,5 ton	-7,8%
brandstofverbruik materieel	+7,1 ton	+36,8%
gasverbruik bedrijfspand	-5,1 ton	-64,7%
zakelijke kilometers met privé auto	+4,1 ton	+45,0%
elektriciteitsverbruik bedrijfsauto's	-0,1 ton	-2,5%
elektriciteitsverbruik bedrijfspand	-1,2 ton	-8,2%
vliegverkeer	0,0 ton	0,0%
totaal scope 1	-5,7 ton	-4,7%
totaal scope 2	+2,9 ton	+12,2%
totaal scope 1 en 2	-2,8 ton	-1,9%

In de periode oktober 2018- september 2019 is de CO₂ uitstoot is ten opzichte van de periode oktober 2017- september 2018 afgenomen met 2,8 ton. Een afname van 1,9%. Dit is grotendeels te wijten aan een afname in het brandstofverbruik van bedrijfsauto's. Het gebruik van leaseauto's en busjes blijft de grootste bron van CO₂ uitstoot. Het brandstofverbruik van het materieel is toegenomen. Dit is echter te verklaren door een toename van de omzet.

4. Voortgang CO₂-reductie doelstellingen en -reductie maatregelen

Om de CO₂-reductiedoelstelling te behalen zijn er maatregelen bepaald. In deze review wordt de voortgang van deze maatregelen beoordeeld.

emissiebron	doelstelling	maatregelen	
Brandstof- verbruik voertuigen (scope 1, directe emissies)	de inzet van voertuigen die energiezuiniger zijn;	<ul style="list-style-type: none"> bij vervangen voertuig, letten op laag brandstofverbruik inzet elektrische auto's, waar mogelijk 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel loopt 2 voertuigen zijn vervangen voor elektrische voertuigen.
	het stimuleren van carpoolen	<ul style="list-style-type: none"> bij plannen personeel projecten, rekening houden met mogelijkheden tot carpoolen 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel loopt
	bewustwording en draagvlak creëren voor het CO ₂ - en energiereductie-beleid onder de medewerkers.	<ul style="list-style-type: none"> toolbox over het nieuwe rijden toolbox over juiste bandenspanning het geregistreerde brandstofverbruik per afgelegde kilometer per voertuig communiceren naar de medewerkers chauffeurs belonen voor zuinig rijgedrag door 10% van de bezuiniging in de personeelspot te storten. 	<ul style="list-style-type: none"> Maatregel gerealiseerd Maatregel gerealiseerd System voor het verzamelen van benodigde gegeven is geïmplementeerd; communicatie naar medewerkers volgt. Nog niet gerealiseerd; afhankelijk van communicatie naar medewerkers
Brandstof- verbruik materieel (scope 1, directe emissies)	de inzet van energiezuiniger materieel	<ul style="list-style-type: none"> bij vervangen materieel, letten op laag brandstofverbruik bij aanschaf van nieuw materieel, waar mogelijk, kiezen voor elektrisch materieel 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel loopt maatregel loopt
	bewustwording en draagvlak creëren voor het CO ₂ - en energiereductie-beleid onder de medewerkers;	<ul style="list-style-type: none"> Bewustwording creëren zodat medewerkers actief gaan meedenken over reductiemaatregelen en zuiniger met machines en apparatuur omgaan 	<ul style="list-style-type: none"> Medewerkers geïnformeerd middels nieuwsbrief en toolbox; maatregel loopt.
	waar mogelijk, aansturen op betrekken van elektriciteit uit het openbare net, via aansluitingen door de opdrachtgever	<ul style="list-style-type: none"> In contractonderhandelingen, waar mogelijk, aansturen op het betrekken van energie uit het openbare net, via aansluitingen door de opdrachtgever; elektriciteit uit het openbare net geeft nl. een minder hoge CO₂ emissie dan elektriciteit opgewekt met een aggregaat. 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel loopt
verbruik aardgas gebouwen (scope 1, directe emissies)	bewustwording en draagvlak creëren voor het CO ₂ - en energiereductie-beleid onder de medewerkers;	<ul style="list-style-type: none"> Bewust warmtegebruik; thermostaat graad lager; verwarming dichtdraaien in ruimtes waar niemand is; kachel uit bij verlaten kantoor deuren van loods zo veel mogelijk gesloten houden deuren van loods naar kantoor gesloten houden 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel loopt maatregel loopt maatregel loopt maatregel loopt maatregel loopt

Emissiebron	Doelstelling	maatregelen	
elektriciteit- verbruik gebouwen (scope 2, indirecte emissies)	Leveringscontract elektriciteit 100% groene energie	<ul style="list-style-type: none"> de leveringsovereenkomst voor de levering van elektriciteit omzetten naar 'groene' energie ; zodra mogelijk overstappen op energiecontract op 100% Nederlandse groene stroom 	<ul style="list-style-type: none"> leveringsovereenkomst met Scholt Energy Control 100% groene stroom met SMK keurmerk is ingegaan per 1 januari 2020. Maatregel gerealiseerd
	bewustwording en draagvlak creëren voor het CO ₂ - en energiereductie-beleid onder de medewerkers;	<ul style="list-style-type: none"> niet onnodig het licht, computers en andere apparatuur aanlaten (bewustwording). 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel loopt
	Energiezuiniger verlichting toepassen	<ul style="list-style-type: none"> bij vervanging van reguliere verlichting LED verlichting toepassen; 	<ul style="list-style-type: none"> licht in keuken vervangen voor LED
restafval (scope 3, overige indirecte emissies)	Reductie verfafval	<ul style="list-style-type: none"> standaardiseren van toe te passen verfproducten; zo veel mogelijk zelfde merk/ type/ kleur toepassen. Voorraadbeheersysteem voor hergebruik van van projecten retour gekomen coatings 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel loopt maatregel loopt
	Reductie straalgrit afval	<ul style="list-style-type: none"> Bij opdrachtgevers aansturen op het toepassen van alternatieve voorbehandelingstechnieken (zoals Bristle Blast, Sponge Jet, waterstralen) om stralen te voorkomen Promoten van oppervlaktetolerante coatings en nanocoatings om stralen als voorbehandeling te voorkomen 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel loopt

5 status en opvolging van acties en maatregelen van interne en externe audits en directiebeoordelingen

Interne audits

Maatregelen	voortgang
<ul style="list-style-type: none"> registratie van meterstanden gasverbruik maandelijks registreren 	<ul style="list-style-type: none"> Registratie is geagendeerd verantwoordelijke krijgt iedere maand automatisch een melding. maatregel gerealiseerd
<ul style="list-style-type: none"> bij aankoop van computers, laptops en printers kiezen voor producten met het Energy Star label. En waar mogelijk waar mogelijk hardware van leveranciers die bij de 1/3 meest duurzame leveranciers horen volgens Rankabrand, de GreenPeace Guide of een vergelijkbare systematiek. 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel is besproken met inkoopverantwoordelijke. maatregel gerealiseerd
<ul style="list-style-type: none"> Bij aanschaf inventaris eerst vergelijking energieverbruik en CO₂ uitstoot 	<ul style="list-style-type: none"> maatregel is besproken met inkoopverantwoordelijke. maatregel gerealiseerd

- De registratie van het verbruik van brandstoffen, gas en elektriciteit meterstanden is voldoende om betrouwbare emissiecijfers te genereren.
- Bij aankoop van computers, laptops en printers kiezen voor producten met het Energy Star label.
- Bij aanschaf inventaris eerst vergelijking energieverbruik en CO₂ uitstoot

Externe audits

Maatregelen	voortgang
•	

6 externe en interne veranderingen die relevant zijn voor het CO₂-reductiesysteem

Er zijn op dit moment geen externe en interne veranderingen die relevant zijn voor het CO₂-reductiesysteem.

7 beoordeling van het energiebeleid en communicatie, energieprestaties, emissies, maatregelen en de initiatieven

Functioneren CO₂-reductiesysteem

De CO₂-prestatieladder is medio 2018 ingevoerd. Hiertoe is een emissie inventaris opgesteld op basis van beschikbare gegevens uit de periode april 2017 – maart 2018. Door deze emissie inventaris is inzicht verkregen in de Carbon Footprint van Hermans SSB. Op basis van dit inzicht zijn de CO₂-reductiedoelstellingen de bijbehorende maatregelen bepaald.

De reductiedoelstellingen werden in de periode april 2018 – maart 2019 slechts deels gerealiseerd: Inmiddels is komt de emissiereductie op gang. Voor de periode oktober 2018 – september 2019 is de emissiereductie:

- Brandstofverbruik voertuigen: doelstelling = -5% in 2021 t.o.v. 2017; huidig = -7,5 ton (-7,8%)
- Brandstofverbruik materieel: doelstelling = -5% in 2021 t.o.v. 2017; huidig = +7,1 ton (+36,8%)
- Verbruik aardgas gebouwen: doelstelling = -1% in 2021 t.o.v. 2017; huidig = -5,1 ton (-64,7%)
- Verbruik elektriciteit gebouwen: doelstelling = -100% in 2021 t.o.v. 2017; huidig = -1,2 ton (-8,2%)
- Totale emissie reductie over scope 1 en 2 is -2,8 ton (-,19%)

communicatie

De (interne) communicatie verloopt nog niet naar behoren. Het inventariseren van te nemen acties met betrekking tot de uitvoering van het CO₂-reductiebeleid en deze acties agenderen/ integreren in de kwaliteitsplanning ISO9001 / VCA** zou dit in de toekomst kunnen voorkomen.

9 voorstellen voor mogelijke nieuwe CO₂-reductiemaatregelen, initiatieven, deelnames en budget

Er zijn op dit moment geen nieuwe voorstellen voor mogelijke nieuwe CO₂-reductiemaatregelen

10 aanbevelingen voor verbetering

Herformuleren doelstelling Brandstofverbruik materieel ;Hier zou een doelstelling gerelateerd aan het type werkzaamheden in opdracht beter passen. Hier zou een separate doelstelling kunnen worden vastgesteld, waarbij de CO₂-uitstoot voor projecten waarbij wordt gestraald, gerelateerd wordt aan het verbruik van straalgrit.

11 beslissingen met betrekking tot de middelen die nodig zijn om het functioneren van de CO₂-Prestatieladder binnen het bedrijf te garanderen

Inventariseren van te nemen acties met betrekking tot de uitvoering van het CO₂-reductiebeleid en deze acties agenderen/integreren in de kwaliteitsplanning ISO9001 / VCA**.

12 Onderzoek naar sector- en keteninitiatieven

Onderzoek naar bestaande initiatieven

Om inzicht te krijgen in bestaande initiatieven hebben wij websites van de op niveau 3, 4 en 5 gecertificeerde bedrijven bezocht, door naar hun CO₂-Prestatieladder pagina te gaan en daar voor een sectorinitiatief te kiezen. Ook op de website van SKAO staan veel initiatieven verzameld. Daarnaast hebben wij gekeken naar de branchevereniging om na te gaan wat er in onze branche gebeurt aan initiatieven, mogelijk in samenwerking met opdrachtgevers.

Enkele relevante bestaande initiatieven zijn bekeken op:

- www.skao.nl
- www.onderhoudnl.nl
- www.nlco2neutraal.nl
- www.duurzaammkb.nl
- www.duurzameleverancier.nl
- www.rvo.nl

Enkele relevante bestaande initiatieven zijn:

- Duurzameleverancier.nl; klankbordbijeenkomsten
- Nederland CO₂-Neutraal; Lidmaatschap en deelname workshops

Initiatieven besproken in het management

Het onderzoek naar de verschillende initiatieven is binnen in het managementteam besproken. Tijdens dit overleg is de keuze gemaakt om actief te blijven deelnemen aan het volgende initiatief:

- Nederland CO₂-Neutraal

Het bezoeken van de bijeenkomsten en deelnemen aan werkgroepen leidt er toe dat wij de CO₂-acties binnen de branche kennen en onderzoeken om verder te kunnen reduceren. Dit met als resultaat een duurzamere organisatie.

In 2020 zullen bijeenkomsten van NLCO₂ Neutraal en van Duurzame Leverancier worden bezocht.

Het communiceren naar externe en interne belanghebbenden geschiedt door het uitdragen van het initiatief op de website.

NLCO₂Neutraal

Deelname aan het initiatief van de Stichting CO₂ Neutraal betekent dat we actief deelnemen aan een CO₂-reductieprogramma. Drie keer per jaar worden bijeenkomsten georganiseerd en kunnen de deelnemers putten uit de ideeën en het netwerk van andere deelnemers. Elke bijeenkomst is er ruimte om kennis en praktijkervaring uit te wisselen.

Het doel van het initiatief is het reduceren van brandstofverbruik en CO₂-uitstoot. Stichting Nederland CO₂ Neutraal heeft als doel bedrijven en organisaties te stimuleren en te ondersteunen om te groeien naar een klimaatneutrale onderneming.

Het budget is op € 1250,= voor de geplande activiteiten. Gedurende de voortgang van het initiatief kan dit worden bijgesteld.

13 besluiten en maatregelen gerelateerd aan veranderingen in energie- of CO₂-prestatie en energiebeleid

Er zijn momenteel geen nieuwe besluiten en maatregelen gerelateerd aan veranderingen in energie- of CO₂-prestatie en energiebeleid

14 besluiten en maatregelen gerelateerd aan veranderingen van reductiedoelstellingen, CO₂-reductiemaatregelen, initiatieven en deelnames

Naar aanleiding van de Klankbordbijeenkomst CO₂ van De Duurzame Leverancier op 29 januari 2019 bij Movares in Utrecht zal het monitoren van rijgedrag en brandstofverbruik van de individuele bestuurders, de feedback over de rijstijl naar de bestuurder en het belonen van zuinig rijgedrag verder worden onderzocht.

15 conclusies rond de werking van de CO₂-Prestatieladder

Het geheel overziend, de sector en keten initiatieven, bevindingen bij audits en de voortgang op maatregelen is de beoordeling van het functioneren van het CO₂-reductiesysteem als volgt:

Na enkele corrigerende maatregelen functioneert het managementsysteem procesmatig naar behoren. De emissie-inventaris biedt een goed inzicht in de emissie bronnen en de prioriteiten en mogelijkheden om te komen tot reductie. De voortgang van te nemen reductiemaatregelen is op schema en de organisatie is sinds de invoering van de CO₂-prestatieladder bewuster gericht op de effecten op de CO₂-uitstoot in haar beleidskeuzes.

16 conclusies over de waarschijnlijkheid van het halen van eerder gepubliceerde reductiedoelstellingen

Brandstofverbruik voertuigen (scope 1, directe emissies) 5%

Gezien de voortgang van de te nemen maatregelen en het verwachte effect van de te nemen maatregelen wordt een CO₂ reductie van 5% in 2021 ten opzichte van het basisjaar beschouwd als haalbaar.

Brandstofverbruik materieel (scope 1, directe emissies) 5%

De trends in CO₂ uitstoot door brandstofverbruik van het materieel laten zien dat genomen CO₂ reductiemaatregelen niet opwegen tegen het type werkzaamheden waarvoor opdracht wordt verkregen. Omdat de opdrachtgever uiteindelijk bepaalt, is dit ook niet rechtstreeks te beïnvloeden. Bij sectorgenoten zien we hier hetzelfde probleem. Hier zou een doelstelling gerelateerd aan het type werkzaamheden in opdracht beter passen. Ook moet worden overwogen hier de voorgenomen reductie naar beneden bij te stellen.

verbruik aardgas gebouwen (scope 1, directe emissies) 1%

Hoewel het verbruikte aardgas geheel voor rekening komt voor verwarming van het bedrijfsgebouw en we het weer niet in de hand hebben, zou door bewust warmtegebruik een reductie van 1% haalbaar moeten zijn.

elektriciteit-verbruik gebouwen (scope 2, indirecte emissies) 100%

Zodra de leveringsovereenkomst voor de levering van 100% Nederlandse groene stroom rond is, zal deze doelstelling worden behaald.

17 **besluiten en maatregelen met betrekking tot continue verbetering en de eventuele noodzaak van wijzigingen**

Om de doelstelling voor brandstofverbruik materieel reëel te maken en de voortgang in CO₂ reductie meetbaar te maken, zou de doelstelling gerelateerd moeten zijn aan het type werkzaamheden waarvoor opdracht is verkregen. Zo zou een onderscheid tussen werkzaamheden waarbij wel of niet sprake is van gritstralen het beeld van de voortgang in CO₂ reductie verduidelijken. Ook zou de CO₂-uitstoot voor projecten waarbij wordt gestraald, gerelateerd kunnen worden aan het verbruik van straalgrit. Zo is er ook een verband tussen het brandstofverbruik en de hoeveelheid straalwerk.

Door het monitoren van rijgedrag en brandstofverbruik van de individuele bestuurders, bestuurders feedback te geven over hun rijstijl en het belonen van zuinig rijgedrag zou een verdere besparing op brandstofverbruik kunnen worden gerealiseerd.

18 **beslissingen met betrekking tot de middelen die nodig zijn om het functioneren van de CO₂-Prestatieladder binnen het bedrijf te garanderen**

Er zijn momenteel geen nieuwe middelen die nodig zijn om het functioneren van de CO₂-Prestatieladder binnen het bedrijf te garanderen.

Oud-Gastel, 10 januari 2020

R.F. Hermans

R. Boelhouwers

P.S. Hermans

P.M. Hermans

